

§ 4. МНОГОЧЛЕНИ

10. Многочлен і його стандартний вигляд

1. Многочлени. Вираз $2a^2 - 3ab - 2b + 5$ є сумою одночленів $2a^2$, $-3ab$, $-2b$ і 5 . Такий вираз називають *многочленом*.

Означення | Многочленом називають суму кількох одночленів.

Одночлени, які складають многочлен, називають *членами* цього

овності. Для
ни, як прави-
енів. Напри-

ілий вираз є
огчлени, бо

$2b - 15$.

$7a^2b - 3$.

Члени многочлена можна записувати в довільній послідовності, якщо многочлени стандартного вигляду, які містять одну змінну, члени упорядковують за спаданням або зростанням показників степенів. Наприклад:

$$5x^4 + x^3 - 4x^2 + 3x + 2; \quad 2 + 3x - 4x^2 + x^3 + 5x^4.$$

Кожний многочлен є цілим виразом. Однак не кожний вираз є многочленом. Наприклад, цілі вирази $2(a+5)$, $(a-b)^2$ — не многочлени, бо вони не є сумами одночленів.

Приклади розв'язання вправ

Приклад 1. Записати у стандартному вигляді многочлен:

а) $2x^2 + 3xy - 4x^2 + 1 - xy$;   б) $a^2b - 2aba + 12 + 4a^2$

• а) $\underline{2x^2} + \underline{3xy} - \underline{4x^2} + \underline{1} - \underline{xy} = -2x^2 + 2xy + 1$;

б) $a^2b - 2aba + 12 + 4a^2 \cdot 2b - 15 = \underline{a^2b} - \underline{2a^2b} + \underline{12} + \underline{8a^2b} - \underline{15}$

Усно

338. Які з наведених виразів є многочленами:

а) $3a^3 + bc^2 - ab$;   б) $3x + 5$;   в) a ;

г) $a^2 + \frac{1}{2}a$;   д) $m(2n - k)$;   е) $(x - 3y)^3$;

є) $\frac{2a - 3b}{2c}$;   ж) $-2k$;   з) $4,5$?

339. Назвіть подібні члени многочлена:

а) $4a - 3 - a + 1,5$;   б) $4xy + 4x + 4y$;
в) $3n^2 + 4n - 2n^2 + n - 1$;   г) $a^2 + ab + b^2 + ba$.

340. Назвіть многочлени стандартного вигляду та знайдіть їх ступені:

а) $c^2 + 4c - 2$;   б) $x + y + 1$;   в) x ;

Означення

Степенем многочлена стандартного вигляду називають найбільший із степенів одночленів, які утворюють даний многочлен.

За цим означенням $2a + 1$ і $3x - 4y + 3$ — многочлени першого степеня; $ab - 3a^2 + b$ — многочлен другого степеня; $-x^2y^4 + x^3 + 2y$ — многочлен шостого степеня.

Члени многочлена можна записувати в довільній послідовності. Для многочленів стандартного вигляду, які містять одну змінну, члени, як правило, упорядковують за спаданням або зростанням показників степенів. Наприклад:

$$5x^4 + x^3 - 4x^2 + 3x + 2; \quad 2 + 3x - 4x^2 + x^3 + 5x^4.$$

Кожний многочлен є цілим виразом. Однак не кожний цілий вираз є многочленом. Наприклад, цілі вирази $2(a + 5)$, $(a - b)^2$ — не многочлени, бо вони не є сумами одночленів.

а) $2x^2 - 3x + 2$, якщо $x = 2$;

б) $2bc + 2,5bc - 3 - 5bc$, якщо $b = 1,5$; $c = -4$.

його степінь:

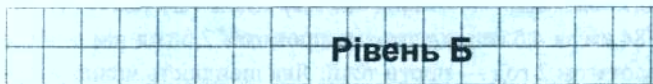
$$4\frac{3}{7}c^3d - 1.$$

= 2.

= 4.

нь і k одиниць.

ків і c одиниць.

Рівень Б

Запишіть многочлен у стандартному вигляді та знайдіть

348. а) $4x^2y - 6x^2y - 3 + 0,3x^2y$;

б) $1,2abc + \frac{5}{6}a^2b - 0,8abc - 1\frac{1}{3}a^2b$;

в) $3x^2 \cdot 0,4x - 0,9x^3 + x \cdot 4y - 2xy$;

г) $7a^5b - 4b^5a + 8a^5b - 3a^5 - 5ab^5$.

349. а) $-3,5ab - a^2b + 3 + ab + 3a^2b$; б) $-5c^3d - 2c^2dc +$

Знайдіть значення многочлена:

350. а) $6x^4 - 4x^2 - 8x^4 + 3x^2 + 2x^4 + 1$, якщо $x = -1,2$;

б) $-4a^2b^3 + 7ab^3 - ab^3a + b^2ab - 8ab^3$, якщо $a = -0,5$; $b =$

351. а) $3a^7 - 3a^4 + 6 - 4a^7 + 5a^4 + a^7$, якщо $a = -3$;

б) $2m^4n^2 + 4m^2n^2m^2 - 8nm^4n + 4m^2n$, якщо $m = -0,5$; $n =$

Запишіть у вигляді многочлена число, яке має:

352. а) a сотень, b десятків і c одиниць; б) m тисяч, n сот

353. а) a десятків і b одиниць; б) a тисяч, b деся

Рівень А

Запишіть многочлен у стандартному вигляді та знайдіть його ступінь:

342. а) $3x - 2 + 2x - 5$; б) $1,2a + a + 3,5 - 2a - 4$;
 в) $4m + 3 + n - 3 - n + 2m$; г) $x^2 + x + 2x^2 - 3x + 3$;
 д) $-3a^3 + 5a^2 - 5a^3 - 3a^2 + 7a$; е) $-b^2 \cdot 5b - 3b^3 + 2b \cdot 3b - 2b^2$.
343. а) $5a + 6 - 3a - 4$; б) $10k + 5,5 - 2,5k - 4,5k$;
 в) $2x^2 + 3x + x^2 - 3x - 3 + 2x$; г) $-2b^3 + 3b + 2b^2 - 3b^3 + b$.
344. Розташуйте члени многочлена за спаданням показників степенів:
 а) $5x - 4x^3 + 5 + x^2 - 3x^4$; б) $3a^6 + 5a - 7a^2 - 2a^4 - 2a^7 - 4$.
345. Розташуйте члени многочлена за зростанням показників степенів:
 а) $6b^3 + 2b - 1 + 3b^4 + b^2$; б) $x^5 + 2x^6 - 3x - 3x^4 + 2 + 8x^8$.

Знайдіть значення многочлена:

346. а) $2a^2 + 3a - 2$, якщо $a = 2$;
 б) $3x - x^2 + 1 + 2x^2 - 3x$, якщо $x = -1,1$;
 в) $5ab - a^2 + 4ab + a^2$, якщо $a = -0,5$; $b = 4$.

347. $2(-4x^2 + 9x - 5) - 3x = -1$.

од, до того ж, протягом 2,5 год він плыв за
 — проти течії. Яка швидкість човна у сто-
 річці дорівнює 2,4 км/год?

Віднімання многочленів

Дамо многочлени $4a^2 - 6a + 5$ і $-2a^2 + 3a + 2$:

$$4a^2 - 6a + 5 - 2a^2 + 3a + 2 = 2a^2 - 3a + 7.$$

Подібні доданки, ми записали суму даних
 а. Отже, сумою многочленів $4a^2 - 6a + 5$ і
 $-2a^2 + 3a + 2$ є $2a^2 - 3a + 7$.

ри й більше многочленів. Суму будь-яких
 и у вигляді многочлена.

Віднімемо від многочлена $4x^2 - 4x + 7$ мно-

$$4x^2 - 4x + 7 - 2x^2 + 3x - 5 = 2x^2 - x + 2.$$

подібні доданки, ми записали різницю да-
 огчлена. Отже, різницею многочленів
 и $2x^2 - x + 2$.

ів завжди можна записати у вигляді мно-

$$в) -1,2(m-1) + 0,7 - m + 0,0;$$

360. Човен проплив 84 км за 4,5
 течією річки і протягом 2 го-
 ячій воді, якщо швидкість те-

11. Додавання і відні-

1. Додавання многочленів. Д

$$(4a^2 - 6a + 5) + (-2a^2 + 3a + 2) =$$

Розкривши дужки та звівши
 многочленів у вигляді многочле-
 $-2a^2 + 3a + 2$ є многочлен $2a^2 - 3a$

У такий же спосіб додають
 многочленів завжди можна записа-

2. Віднімання многочленів.

го член $2x^2 - 3x + 5$:

$$(4x^2 - 4x + 7) - (2x^2 - 3x + 5) =$$

Розкривши дужки та звівши
 них многочленів у вигляді м-
 $4x^2 - 4x + 7$ і $2x^2 - 3x + 5$ є многочл

Різницю будь-яких многочле-
 гчлена.

$$\text{в) } x + y + 2x - y.$$

$$\text{а) } 4a + 3 + a - 2;$$

$$\text{б) } 2aba + 3;$$